

HODNOCENÍ DOPADU SYSTÉMOVÝCH ZMĚN VE VYSOKÉM ŠKOLSTVÍ OD ROKU 2016

PAVEL TULEJA, SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

T A
Č R

Tento projekt je financován se státní podporou
Technologické agentury ČR
v rámci programu BETA2

www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost

MŠ
MIT

PROCES

CENTRUM PRO ROZVOJ OBCÍ A REGIONŮ

SLEZSKÁ
UNIVERZITA

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

STRUKTURA PREZENTACE

- Základní informace o projektu
- Cíl, postup a spolupracující vysoké školy
- Výsledky řešení
- Návrhy opatření
- Specifika šetření

ZÁKLADNÍ INFORMACE O PROJEKTU

- **konečný uživatel výsledků:** MŠMT ČR
- **řešitelé projektu:**
 - PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o; e-mail: info@rozvoj-obce.cz; 5 řešitelů
 - Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné; tvrdon@opf.slu.cz; 3 řešitelé
- **doba řešení projektu:** 1. 1. 2021 – 30. 6. 2022
- **předmět analýzy:**
 - vnitřní systémy zajišťování kvality,
 - institucionální akreditace,
 - profesně zaměřené studijní programy.

CÍL, POSTUP A SPOLUPRACUJÍCÍ VYSOKÉ ŠKOLY

- **cíl projektu:**
 - zjistit a ověřit, jakým způsobem **ovlivnily změny zákona o VŠ nastavení studijních programů**,
 - zjistit **dopady těchto změn na vysoké školy**,
 - zjistit **dopady institucionální akreditace na zvýšení nároků na vnitřní řízení kvality** na vysokých školách,
 - **zmapovat vývoj profesně zaměřených studijních programů** a parametrů, ve kterých se liší od akademických studijních programů.
- **cíl předmětné části:**
 - navržení opatření pro tvorbu strategických a koncepčních materiálů MŠMT pro vysoké školství.

CÍL, POSTUP A SPOLUPRACUJÍCÍ VYSOKÉ ŠKOLY

1. etapa

- shromáždění a vyhodnocení dostupných relevantních informačních zdrojů

2. etapa

- vyhodnocení dostupných relevantních informačních zdrojů

3. etapa

- identifikace slabých míst a syntéza výsledků

4. etapa

- finalizace výsledků

CÍL, POSTUP A SPOLUPRACUJÍCÍ VYSOKÉ ŠKOLY

- oslovené vysoké školy:

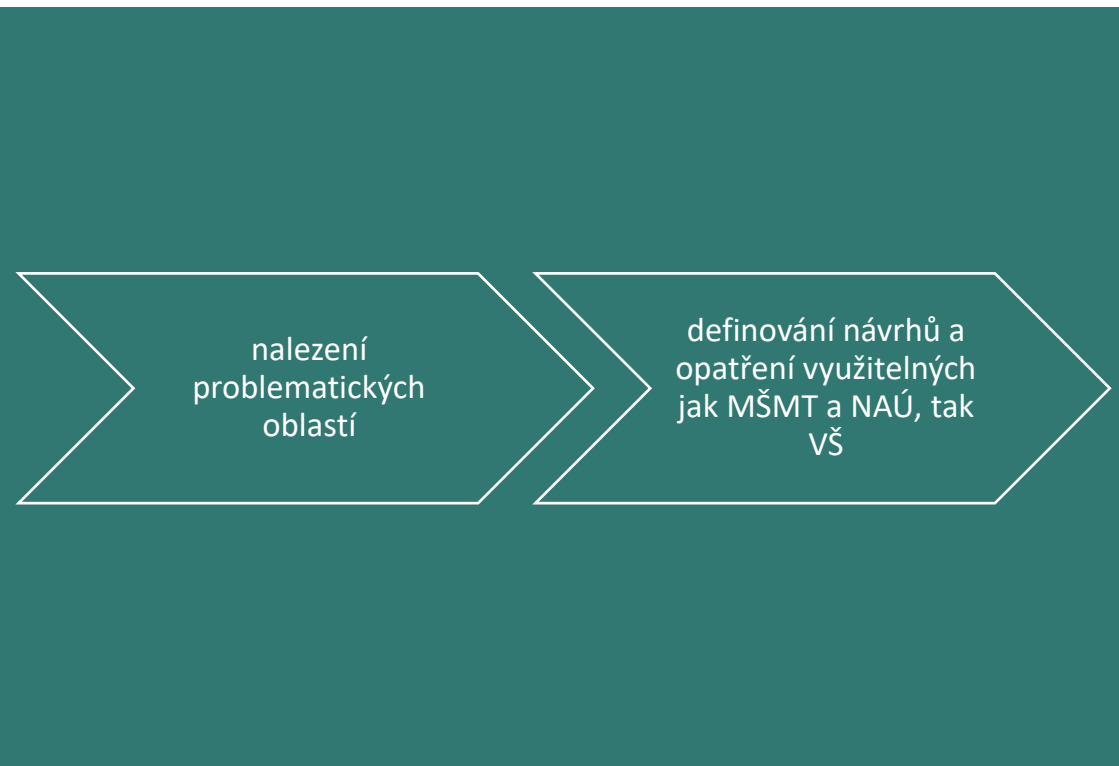

- spolupráce byla realizována pouze s částí těchto vysokých škol

TITSMSMT933: HODNOCENÍ DOPADU SYSTÉMOVÝCH ZMĚN VE VYSOKÉM ŠKOLSTVÍ OD ROKU 2016

VÝSLEDKY ŘEŠENÍ

- Hodnocení dopadu systémových změn ve vysokém školství zavedených zákonem č. 137/2016 Sb. – vnitřní systémy zajišťování kvality
- Hodnocení dopadu systémových změn ve vysokém školství zavedených zákonem č. 137/2016 Sb. - profesně zaměřené studijní programy
- Hodnocení dopadu systémových změn ve vysokém školství zavedených zákonem č. 137/2016 Sb. – institucionální akreditace

VÝSLEDKY ŠETŘENÍ

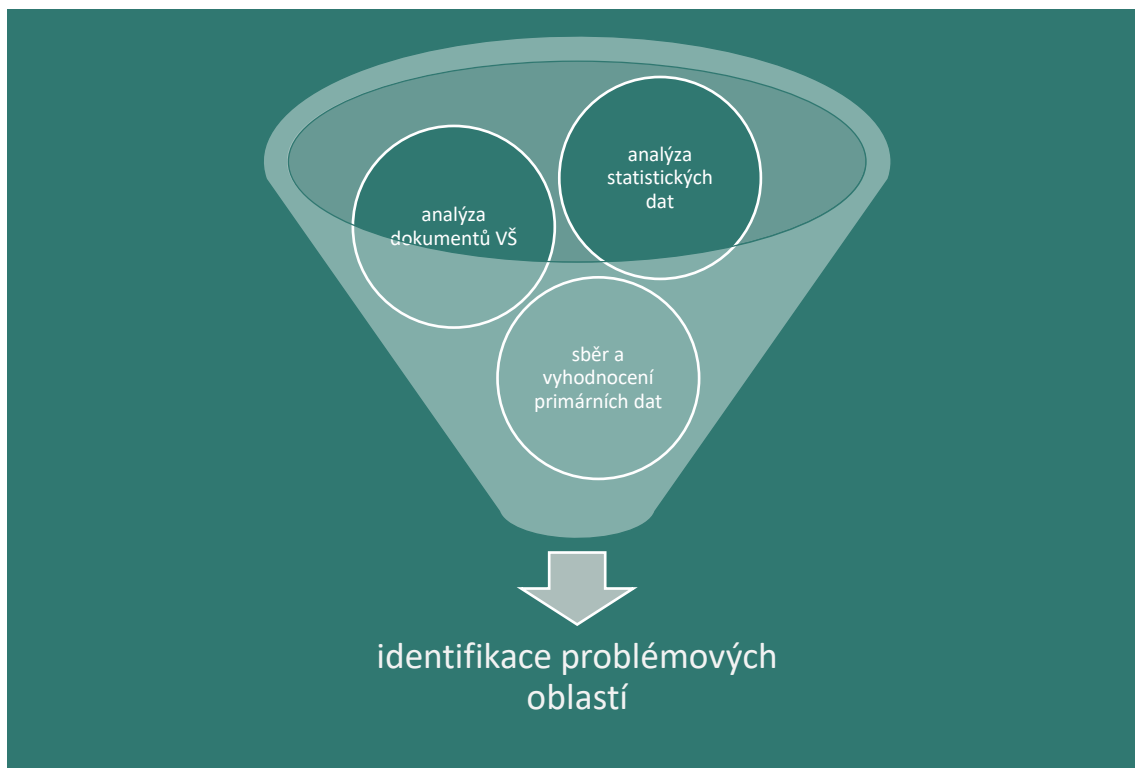
Pozitivní efekty změn

- existence systémů, umožňujících kontinuálně řešit kvalitu na VŠ,
- zvyšování kvality studijních programů,
- zlepšování spolupráce mezi jednotlivými součástmi VŠ,
- modernizace nástrojů i procesů na VŠ,
- zrychlení procesů akreditace v rámci institucionální akreditace,
- kladení většího důrazu na požadavky praxe a pracovního trhu,
- postupná snaha o snižování administrativní zátěže,
- zlepšování přístupu VŠ ke studentské praxi zejména u profesně zaměřených studijních programů
- a rozšiřování spolupráce s aplikační sférou.

Negativní efekty změn

- zavedení až příliš robustních vnitřních systémů zajišťování kvality vedoucích k nadměrné zátěži bez přidané hodnoty,
- vznik nevyjasněných povinností a kompetencí jednotlivých aktérů ve vnitřních systémech zajišťování kvality (např. vedoucí katedry vs. garant SP),
- nedostatečná informovanost VŠ o předpokládaných dopadech realizovaných změn ▶ negativnímu přijímání změn,
- existence bariér pro realizaci praktické výuky a studentských praxi ▶ motivace ke spolupráci či dostupnost financí a kapacit
- a přetrvávají potřeba postupného snižování administrativní zátěže.

VÝSLEDKY ŘEŠENÍ

- **institucionální akreditace** ▶ 4 dílčí závěry v jedné problémové oblasti
- **profesně zaměřené studijní programy** ▶ 15 dílčích závěrů ve čtyřech problémových oblastech
- **vnitřní systém zajišťování kvality** ▶ 18 dílčích závěrů ve čtyřech problémových oblastech

VÝSLEDKY ŘEŠENÍ – INSTITUCIONÁLNÍ AKREDITACE

- **realizace institucionálních akreditací na vysokých školách**
 - možná existence nedostatků a slabých míst v nastavení procesu ▶ omezený časový prostor při tvorbě vnitřních předpisů,
 - nadměrná administrativní zátěž ▶ VŠ šly na rámec zákona,
 - institucionální akreditace ne vždy snižuje délku akreditačního procesu ▶ složitě nastavený systém
 - riziko nižší kvality studijních programů či akreditace SP spadajících do vícero oblastí vzdělávání i mimo udělenou IA.

VÝSLEDKY ŘEŠENÍ – PROFESNĚ ZAMĚŘENÉ STUDIJNÍ PROGRAMY

- **pohled na profesně zaměřené studijní programy ze strany VŠ a dalších aktérů**
 - stigma méněcenného typu studijních programů,
 - obavy VŠ z negativních dopadů, jež budou spojeny se zaváděním profesních SP ▶ prestiž, financování,
 - akreditování profesně orientovaných SP v podobě akademických SP.
- **formální náležitosti profesně zaměřených studijních programů**
 - hodnocení profesních studijních programů dle kritérií pro akademické studijní programy,
 - nedostatek informací a metodické pomoci v období těsně po uvedení novely v platnost,
 - obtížné personální zajištění odborníků z praxe ▶ forma jejich zapojení (DPP, DPČ, PP),
 - motivace odborníků ke spolupráci s VŠ ▶ časová náročnost, finanční stránka,
 - častá fluktuace odborníků z praxe.

VÝSLEDKY ŘEŠENÍ – PROFESNĚ ZAMĚŘENÉ STUDIJNÍ PROGRAMY

- **zajištění praxí a praktické výuky na VŠ**
 - velký podíl odborníků z praxe může představovat problém v rámci organizace akademického roku ▶ kolidování praxí a výuky,
 - organizace praxí je velmi náročný administrativní proces ▶ růst finančního a personálního zatížení,
 - problémy se smluvním zajištěním praxí,
 - nebezpečí nedostatku volných míst pro studentské praxe,
 - obtížná spolupráce s mentory studentských praxí,
 - nedostatečná zpětná vazba ohledně proběhlých praxí ▶ od VŠ k poskytovateli a naopak.
- **finanční problematika realizace profesně zaměřených SP**
 - praktická výuka vyvolává u těchto programů zvýšení požadavky na finanční prostředky ▶ relevantní učebny, výuky,
 - finanční náročnost zajištění odborníků z praxe a mentorů studentských praxí.

VÝSLEDKY ŘEŠENÍ – VNITŘNÍ SYSTÉMY ZAJIŠŤOVÁNÍ KVALITY

- **transformace studijních oborů na studijní programy a jejich kvalita**
 - nedostatečný odstup od provedení změn ▶ problém s efektivním vyhodnocením změn,
 - obtížné hodnocení rozdílů v kvalitě SP z hlediska kvality žádostí ▶ dle NAÚ nelze sledovat postupné zvyšování kvality žádostí,
 - cca 2/3 žádostí získávají akreditace na 10 let,
 - akreditace není udělena cca 10 % žádostí ▶ stahování žádostí ze stran VŠ.
- **nastavení a samotná realizace vnitřních systémů zajišťování kvality na VŠ**
 - velká rozdílnost v obsahu a specifikách SP ▶ pokrytí ze strany RVH,
 - stálost RVH na VŠ může vést ke snižování efektivity vnitřního hodnocení ▶ rutina v posuzování,
 - robustnost systémů zajišťování kvality na menších VŠ ▶ personální zabezpečení,
 - negativní přístup k systémům zajišťování kvality ze strany některých akademických pracovníků,
 - problém motivovat studenty k poskytování zpětné vazby o kvalitě výuky a dalších aspektech studia,
 - nedostatečné kompetence garantů SP ▶ omezená možnost garanta řídit zapojené akademické pracovníky.

VÝSLEDKY ŘEŠENÍ – VNITŘNÍ SYSTÉMY ZAJIŠŤOVÁNÍ KVALITY

- **administrativní a finanční bariéry vnitřních systémů zajišťování kvality na VŠ**
 - zavedení systému zajišťování a hodnocení kvality vedlo k nárůstu administrativní zátěže,
 - došlo také k růstu finanční zátěže.
- **problémové oblasti systému akreditací prostřednictvím NAÚ**
 - dlouhé časové prodlevy na straně NAÚ ▶ čas na sestavení a setkání hodnotících komisí,
 - sestavování komisí u specifických SP,
 - viditelných rozdíl v přístupu k hodnocení SP mezi jednotlivými hodnotícími komisemi,
 - neexistence dílčích lhůt pro jednotlivé kroky v rámci procesu na straně NAÚ,
 - nízká motivace hodnotitelů,
 - nízké finanční ohodnocení práce hodnotitelů.

NÁVRHY OPATŘENÍ – INSTITUCIONÁLNÍ AKREDITACE

- **realizace institucionálních akreditací na vysokých školách**
 - realizovat průběžná hodnocení nastavených systémů institucionálních akreditací ze strany NAÚ,
 - podpora sdílení dobré praxe,
 - nastavit a důsledně realizovat kontrolní mechanismy SP akreditovaných prostřednictvím IA.

NÁVRHY OPATŘENÍ – INSTITUCIONÁLNÍ AKREDITACE

- **realizace institucionálních akreditací na vysokých školách**
 - realizovat průběžná hodnocení nastavených systémů institucionálních akreditací ze strany NAÚ – průběžná aktivita,
 - podporovat sdílení dobré praxe – dlouhodobá aktivita,
 - nastavit a důsledně realizovat kontrolní mechanismy SP akreditovaných prostřednictvím IA – průběžná aktivita.

NÁVRHY OPATŘENÍ – PROFESNĚ ZAMĚŘENÉ STUDIJNÍ PROGRAMY

- **pohled na profesně zaměřené studijní programy ze strany VŠ a dalších aktérů**
 - zvážit úpravy definic profesně orientovaných SP na základě spolupráce a diskuse se zástupci VŠ ▶ náročnost praktické přípravy, profil absolventů – priorita,
 - změnit pohled VŠ na profesně zaměřené SP ▶ odstranit stigma – dlouhodobá aktivita,
- **formální náležitosti profesně zaměřených studijních programů**
 - eliminovat nedostatky v zohlednění specifik profesně zaměřených SP při jejich hodnocení – priorita,
 - zvážit provedení revize požadavků na vybrané náležitosti profesně zaměřených SP – dlouhodobá aktivita,
 - zvážit možnosti usnadnění realizace změn v akreditovaných SP ▶ fluktuace odborníků – priorita.

aktivita,

NÁVRHY OPATŘENÍ – PROFESNĚ ZAMĚŘENÉ STUDIJNÍ PROGRAMY

- **zajištění praxí a praktické výuky na VŠ**
 - zvážit možnost finanční podpory zavádění procesů pro efektivní organizační zajištění studentských praxí – průběžná aktivita,
 - metodicky podporovat sdílení dobré praxe VŠ v oblasti řešení studentských praxí ▶ smluvní zajištění praxí – průběžná aktivita,
 - podporovat realizace projektů zaměřených na zvyšování kompetencí v oblasti mentoringu a supervize na straně poskytovatelů praxe – průběžná aktivita,
 - zajistit metodickou podporu rozšiřování kompetencí supervizorů praxe na straně VŠ ▶ zpětná vazba studentům a poskytovatelům praxe – průběžná aktivita,
- **finanční problematika realizace profesně zaměřených SP**
 - zvážit možnost navýšení finančních zdrojů zaměřených na realizaci profesně zaměřených SP ▶ realizace praxí, potřeba MTZ, zajištění odborníků z praxe – dlouhodobá aktivita,
 - zvážit možnost vytvoření fondu na podporu profesních SP na straně univerzit a zahrnutí profesních SP do skupiny programů po nichž je společenská poptávka ▶ začlenění do ukazatele K – dlouhodobá aktivita,
 - realizovat kroky k využití potenciální podpory z dostupných zdrojů (PPSŘ, CRP, NPO) – dlouhodobá aktivita.

NÁVRHY OPATŘENÍ – VNITŘNÍ SYSTÉMY ZAJIŠŤOVÁNÍ KVALITY

- **transformace studijních oborů na studijní programy a jejich kvalita**
 - nastavit dlouhodobý plán průběžného hodnocení v oblasti kvality SP ▶ vhodné zdroje informací a vhodné evaluační metody a indikátory – dlouhodobá aktivita,
 - nastavit dostatečnou zpětnou vazbu zaměřenou na výsledky průběžného hodnocení kvality SP – dlouhodobá aktivita,
 - zajistit efektivní šíření dobré praxe ▶ eliminace slabých stránek – dlouhodobá aktivita.
- **nastavení a samotná realizace vnitřních systémů zajišťování kvality na VŠ**
 - zvážit provedení úprav v oblasti požadavků na rozsah vnitřních systémů zajišťování kvality ▶ specifika jednotlivých škol – prioritá,
 - realizovat procesní hodnocení vnitřních systémů zajišťování kvality ze strany MŠMT ▶ identifikace dobré praxe – dlouhodobá aktivita.

NÁVRHY OPATŘENÍ – VNITŘNÍ SYSTÉMY ZAJIŠŤOVÁNÍ KVALITY

- **administrativní a finanční bariéry vnitřních systémů zajišťování kvality na VŠ**
 - zvážit provedení revize obsahu dokumentace související s akreditací SP a vnitřním hodnocení ▶ relevance všech povinných údajů – priorita,
 - podporovat procesy a nástroje vedoucí k lepšímu zvládnání administrativní zátěže ▶ dotační podpora na tvorbu IS – průběžná aktivita / dostupnost zdrojů,
 - podporovat výměnu dobré praxe v oblasti vnitřních systémů zajišťování kvality – dlouhodobá aktivita,
 - zvážit možnost poskytnutí finanční podpory VŠ na revizi systémů zajišťování kvality – průběžná aktivita / dostupnost zdrojů,
- **problémové oblasti systému akreditací prostřednictvím NAÚ**
 - zajistit evaluaci proběhlých hodnocení žádostí ▶ identifikace slabých míst – periodická aktivita,
 - identifikovat specifika různých skupin studijních programů na základě jejich obsahové podobnosti – průběžná aktivita,
 - průběžně poskytovat metodickou podporu hodnotitelům ▶ zajištění souladu – dlouhodobá aktivita,
 - revidovat proces hodnocení žádostí o akreditaci a stanovit lhůty pro jednotlivé kroky ▶ snížení časové náročnosti – priorita,
 - aktivně revidovat stav seznamu hodnotitelů – periodická aktivita,
 - revidovat podmínky pro zahrnutí osob do seznamu hodnotitelů – periodická aktivita.

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE – INSTITUCIONÁLNÍ AKREDITACE

- **sjednocení procesů pro institucionální akreditaci a akreditaci prostřednictvím NAÚ**
 - eliminace metodických nejasností,
 - srovnatelnost kvality mezi studijními programy,
 - zajištění transparentnosti akreditačního procesu.
- **digitalizace agendy akreditačního procesu vedoucí ke snižování administrativní zátěže**
 - elektronická podoba relevantních formulářů přímo v IS,
 - možnost nahrávat data automaticky přímo do formulářů,
 - automatické generování kompletních spisů,
 - možnost sledovat akreditační proces prostřednictvím IS.

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE – PROFESNĚ ZAMĚŘENÉ STUDIJNÍ PROGRAMY

- **zajišťování praxe studentům**
 - první část praxe musí student povinně absolvovat na místě, které nabízí VŠ u svých smluvních partnerů ▶ zajištění supervize na straně školy a získání zkušeností s průběhem praxe na straně studenta,
 - druhou část praxe studenta absolvuje na místě, které si sám zajistí.
- **podpora praxí prostřednictvím informačních systémů (větší VŠ)**
 - do systému mají přístup všichni aktéři studentských praxí,
 - existuje přehled všech dostupných poskytovatelů praxe,
 - existuje přehled volných termínů pro jednotlivé praxe,
 - komunikace aktérů probíhá prostřednictvím IS,
 - studentské výstupy z praxí jsou v IS veřejné, popř. dostupné všem s požadovaným přístupem ▶ sdílení zkušeností.

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE – PROFESNĚ ZAMĚŘENÉ STUDIJNÍ PROGRAMY

- **zvláštní oddělení VŠ zaměřená na organizaci praxí** (větší VŠ)
 - veškeré formální a organizační procesy spojené s praxemi řeší pracovníci zvláštních oddělení.
- **reflexe praxí nad požadovaný rámec** (menší VŠ)
 - přímá osobní komunikace garanta praxí s mentory a návštěvy studentů na praxích,
 - sdílení výstupů z praxe mezi jednotlivými studenty ▶ elektronický systém,
 - aktivní reflexe praxí v rámci skupinových seminářů za účasti garanta praxí, studentů, popř. mentorů.

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE – PROFESNĚ ZAMĚŘENÉ STUDIJNÍ PROGRAMY

- **zapojení soukromé sféry do přípravy studijních programů**
 - profil absolventů odpovídá potřebě soukromého sektoru,
 - sestavení obsahu SP z pohledu teoretických znalostí potřebných k výkonu daného povolání,
 - sestavení rozsahu a obsahu praktické výuky a studentských praxí ve spolupráci se soukromou sférou,
 - podoba závěrečných zkoušek ► dostatečně ověří dosažené kompetence a znalosti.

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE – VNITŘNÍ SYSTÉMY ZAJIŠŤOVÁNÍ KVALITY

- **dvoukolový proces akreditace studijních programů**
 - předběžná fáze ▶ vypracován záměr, jenž je hodnocen relevantními pracovníky univerzity,
 - tvorba akreditačního spisu ▶ nastává v případě kladného hodnocení v předběžné fázi.
- **podpora informačních systémů a digitalizace**
 - elektronická podoba relevantních formulářů přímo v IS,
 - automatické nahrávání údajů dostupných v IS do formulářů,
 - automatické generování spisů,
 - jednoduché sdílení dokumentů mezi aktéry procesu,
 - možnost sledovat a kontrolovat celý proces prostřednictvím IS ▶ transparentnost a informovanost.

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE – VNITŘNÍ SYSTÉMY ZAJIŠŤOVÁNÍ KVALITY

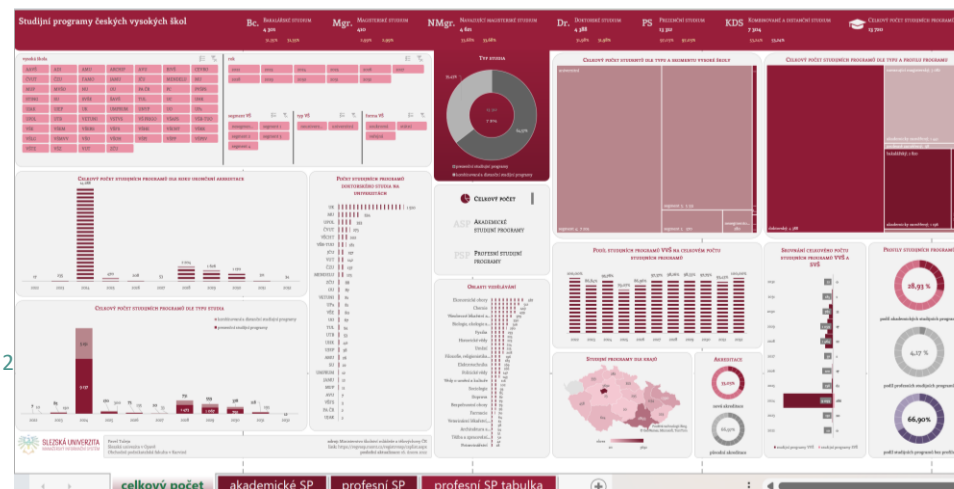
- **speciální pozice se zaměřením na zajišťování kvality**
 - pozice fakultního koordinátora kvality, který metodicky a organizačně podporuje celý systém,
 - koordinátor kvality ulehčuje realizaci procesu osobám na jiných pozicích.
- **zpětná vazba od studentů**
 - realizace vlastního šetření zpětné vazby na úrovni fakult či kateder,
 - sběr dat prostřednictvím k tomu určených akcí ▶ kulaté stoly s vedení fakulty bez přítomnosti vyučujících a vedoucích na nižších úrovních,
 - ustanovení pozice „studentského ambasadora“ na úrovni fakult/kateder,
 - využívání „neformální“ zpětné vazby ▶ setkání v rámci studentských akcí, vícedenních exkurzí apod.

SPECIFIKA ŘEŠENÍ A ZAJÍMAVÁ ZJIŠTĚNÍ

- změna postoje některých vysokých škol k projektu ▶ problém na úrovni vedení součástí,
- nemožnost získání podkladů z Národního akreditačního úřadu,
- práce s databází Registru vysokých škol a uskutečňovaných studijních programů ▶ drobné chyby a výstupy,
- největší podíl na trhu profesních studijních programů u VVŠ: SU (8,83 %), JČU (6,85 %) a MU (5,59 %),
- VVŠ s jedním profesním studijním programem: VŠCHT, AMU a VŠB-TUO.

TITSMSMT933: HODNOCENÍ DOPADU SYSTÉMOVÝCH ZMĚN VE VYSOKÉM ŠKOLSTVÍ OD ROKU 2013

DĚKUJI ZA POZORNOST

PAVEL.TULEJA@SLU.CZ; TVRDON@OPF.SLU.CZ; INFO@ROZVOJ-OBCE.CZ